

JAK PŘIMĚT PLATFORMY K RESPEKTOVÁNÍ PRAVIDEL

ŠÁRKA HOMFRAY

Evropská odborová konfederace uspořádala dne 28. října letošního roku velkou závěrečnou konferenci projektu *Establishing workers representation and social dialogue in the platform and app economy*. Věnoval se velkému tématu posledních let, tedy rozvoji platformové ekonomiky a jejím dopadům na zaměstnance a jejich zástupce, zejména odbory. V rámci konference byly představeny závěry a zjištění projektu i celá řada aktualit a inovativních přístupů z jednotlivých států.

Jak zaznělo už v úvodním příspěvku Ludovica Voeta, sekretáře Evropské odborové konfederace, problematika platformové ekonomiky a její rozvoj přináší její odborům celou řadu výzev, a tou nejpalčivější z nich je nucení platformových pracovníků do prekérních pracovních uspořádání. Proti těmto postupům a tlaku se snaží najít způsob obrany a regulace nejen odbory, ale i řada dalších iniciativ. Některé z nich byly na konferenci představeny a sdílely své zkušenosti.

Celoevropská observatoř

Jednou z iniciativ je celoevropská síť Sharrers & Workers Network, která sdružuje výzkumníky a aktivisty z oblasti odborů a sociálního dialogu, sdílené ekonomiky a digitálních platform. Počátky její činnosti spadají ještě do období před pandemií onemocnění covid-19, do roku 2018, kdy

už disruptivní efekty platformové práce byly znát. Od té doby vývoj pochopitelně dále akceleroval. Činnost této organizace vyplývá z teze, že důležité je v první řadě mít přehled o dění, úpravě a aktivitách v daném tématu. Na podkladě zjištění je pak možné rozvíjet metody akce a spolupráce. Na konferenci byla představena nová webová stránka <https://digitalplatformobservatory.org>, která funguje jako interaktivní mapa a poskytuje přehled o národním vývoji a regulacích, aktivitách i soudních kauzách v jednotlivých evropských státech.

Připravený byl rovněž tzv. toolbox, tedy soubor nástrojů a postupů, které umožňují efektivní aktivitu v otázkách platformové ekonomiky. Jednotlivé nástroje by zejména měly usnadnit odborovým organizacím a odborovým organizátorům přiblížit se k platformovým pracovníkům a kontaktovat je. Organizování a vyjednávání jsou v této oblasti totiž nejsložitějšími

článkem celého procesu a značně ztěžují úsilí o lepší regulaci a dosažení férovějších pracovních podmínek. Při přípravě souboru nástrojů přispěly svými zkušenostmi jednotlivé národní odborové konfederace. Soubor zahrnuje právní strategie, možnosti nadnárodní koordinace a koordinace s dalšími stakeholdery (strategie, jak se dostat až k vyjednávání).

O kom se vlastně mluví?

Ze zkušeností národních konfederací - a pochopitelně nejen z nich - vyplývá, že platformoví pracovníci jsou velmi různorodá skupina. Přes digitální platformy se dnes provozují velmi rozmanité práce a jednotlivé skupiny pracovníků tak mají odlišné podmínky i potřeby. Jak uvedl Semih Yalcin z NGG na příkladu platformy Lieferando, velký rozmach zaznamenaly platformy zprostředkovávající dovoz hotového jídla. I z českých diskusí o tomto

typu platformem lze identifikovat hlavní problémy doručovatelů. Jsou to bezpečnost a ochrana zdraví při práci, náhrady nákladů a škody a ochrana osobních údajů. Podle NGG je jedním z největších problémů nedostatek transparentnosti a informací ze strany platformem a je potřeba věnovat úsilí tomu, aby platformy více komunikovaly a vysvětlovaly.

Anja Dijkman z FNV pak hovořila o řidičích společnosti Uber a dalších alternativních taxislužeb. Postupně je zejména s ohledem na judikaturu čím dál ustálenější závěr, že se jedná o zaměstnance, nikoli nezávislé pracovníky. Podle ní je toto postupné uznání příkladem toho, že při úsilí o smysluplnou regulaci je třeba trpělivost a odolnost - po řadě let se zde již rýsují konkrétní důsledky těchto snah.

Zcela nově diskutovanou skupinou platformových pracovníků jsou youtubeři a další tvůrci obsahu na sociálních sítích, kromě YouTube jde zejména o Instagram a TikTok. Na konferenci o nich hovořil Martin Willems z CSC United Freelancers.

Ačkoli i tito lidé se žijí tvorbou obsahu, nebyli dosud jako platformoví pracovníci chápáni. Přitom i jejich práce a obživa jsou závislé na nejasných algoritmech a netransparentních vnitřních pravidlech. Se sociálními sítěmi se navíc pojí i další disruptivní obsah včetně útoků extrémní pravice. Podle Willemse je povinností odborů zde být i pro tyto lidi, stát za nimi a být připraven na jejich ochranu. Také ve vztahu k těmto freelancerům je potřeba rozšířit odborová práva a odrazet neoliberalní diskurs.

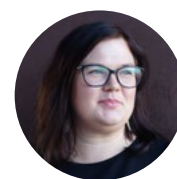
Co na to Evropská komise?

Nicolas Schmit, komisař pro pracovní místa a sociální práva, ve své videozdravici ujistil, že Evropská komise ve vztahu k platformové ekonomice nespí. Je si vědoma povahy platformem, neustálého vývoje a skutečnosti, že platformová práce je velmi prekarizovaná. Komise aktuálně připravuje určitý návrh, který by se měl zaměřit na tři hlavní problémy.

Prvním je status platformového pracovníka, zda se jedná o zaměstnance či nikoli, kdy judikatura stále více potvrzuje, že se o zaměstnance jedná. Druhým problémem jsou algoritmy a jejich management. Algoritmy mohou diskriminovat a znevýhodňovat a často to i dělají a není jednoduché tento aspekt ošetřit. Třetím problémem pak je přeshraniční dimenze. Kde vlastně sídlí platforma, kde se vykonává samotná práce a odkud přicházejí instrukce? To jsou důležité otázky v souvislosti se zdaněním a sociálním pojištěním. Uvidíme, jak se s těmito otázkami Komise vypořádá. Konzultace se sociálními partnery byly uzavřeny již v září letošního roku a zveřejnění návrhu směrnice se očekává ještě letos.

Resumé

Vesměs panuje shoda na tom, že bez evropské regulace se nějakého většího pokroku nedosáhne. I pokud bude návrh směrnice představený brzy, neznamená to, že můžeme v mezičase složit ruce do klína a dále o lepší podmínky neusilovat. Ani sebelepší regulace se neprosadí sama a hned. Důraz by měl být kladen na to, aby platformoví pracovníci byli zařazeni mezi zaměstnance se vším, co z toho plyne. A zároveň by nemělo důkazní břemeno jejich zaměstnanecké pozice ležet na nich samotných. Pojmová složitost regulace algoritmů a jejich fungování by nám pak neměly bránit v tom, abychom usilovali o jejich férové nastavení. Přece jen: pokud očekáváme, že pravidla budou dodržovat manažeři jako fyzické osoby, není důvod, abychom totéž neočekávali od jejich digitální verze.

ŠÁRKA HOMFRAY

Autorka je právničkou Odborového svazu státních orgánů a organizací a místopředsedkyní Výboru ČMKOS pro rovné příležitosti žen a mužů.

